

Ανωτάτη Παιδεία – Αγωνίες κι Ελπίδες

Δρ Μάνος Δανέζης

Επίκουρος Καθηγητής

Πανεπιστημίου Αθηνών

Όπως ίσως όλοι θα συμφωνούμε, η ποιότητα της παρεχόμενης πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, χαρακτηρίζει και διαμορφώνει την ποιότητα των αυριανών πολιτών ως παραγωγικών και πνευματικών, αυθύπαρκτων προσωπικοτήτων. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση, χωρίς να χάνει τα προηγούμενα χαρακτηριστικά, καθορίζει επιπλέον την ποιότητα των αυριανών ηγεσιών, εφ' όσον κάποιοι από τους αποφοίτους των ΑΕΙ θα αποτελέσουν τις αυριανές ηγεσίες όλων των παραγωγικών και κοινωνικών χώρων.

Με βάση αυτή την πραγματικότητα το Έθνος μας πρέπει ξεκάθαρα να απαντήσει σε μια σειρά από κρίσιμα και θεμελιακά ερωτήματα

1. Τι ζητάμε από τα ΑΕΙ; Ποιόν ρόλο τους ζητάμε να παίξουν στη δόμηση της Ελλάδας του μέλλοντος;
2. Τα Πανεπιστήμια πρέπει να παράγουν τεχνοκράτες, ή να καλλιεργούν την ευρύτερη σκέψη;
3. Ποιά θα πρέπει να είναι η σχέση μεταξύ γνώσης και επαγγελματικής αποκατάστασης;
4. Η γνώση αποτελεί κοινωνικό αγαθό, ή καταναλωτικό προϊόν που υπόκειται στους νόμους της προσφοράς και της ζήτησης;

Είναι φανερό ότι τα προηγούμενα ερωτήματα είναι βαθιά πολιτικά και μόνη υπεύθυνη να απαντήσει είναι η πολιτική κοινωνία.

Πέρα όμως από τα προηγούμενα ερωτήματα η ελληνική κοινωνία θα πρέπει να απαντήσει στον σοβαρότατο προβληματισμό των σπουδαστών που κεντρώνεται, εκτός των άλλων στα επόμενα σημεία.

1. Όλοι αγωνιούν αντιλαμβανόμενοι ότι το πτυχίο τους είναι ένα χαρτί χωρίς καμιά κοινωνική απόδοση. Πολλοί είναι εκείνοι που συνειδητοποιούν ότι άσχετα με την πανεπιστημιακή επίδοσή τους, θα αναγκαστούν για λόγους βιοπορισμού να απασχοληθούν, μετά τις σπουδές τους με εργασίες με το αντικείμενο της εξειδίκευσής τους. Αυτές οι αγωνίες συνοψίζονται στο ισχυρά επαναλαμβανόμενο από τους νέους «εύρεσης εργασίας». Έτσι η μεγάλη μερίδα των σπουδαστών δημιουργεί για τον εαυτό της την εικόνα του άνεργου διανοούμενου, ή του μέτριου και απροσάρμοστου στελέχους μιας βιομηχανίας, ή του αδιάφορου και ανεκπαιδευτου εκπαιδευτικού.
2. Όσον αφορά την εκπαιδευτική διαδικασία, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι σπουδαστές θα ήθελαν ν' αγαπήσουν αυτά που τους διδάσκονται. Όλοι περίμεναν μετά την εισαγωγή στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, πως θα διδάσκοντας μεθόδους αποτελεσματικού χειρισμού της σκέψης και τη λογική της συνολικής γνώσης. Αντί γι' αυτό όμως, αντιμετωπίζουν τον απόλυτο κατακερματισμό της γνώσης και την πλήρη στεγανοποίηση των επί μέρους γνωστικών αντικειμένων της ίδιας επιστήμης. Η γνώση εξάλλου, σύμφωνα με τη σπουδαστική άποψη είναι δραματικά θεωρητικοποιημένη και καθόλου πρακτική. Έτσι διαμορφώνεται η άποψη ότι όσα διδάσκονται δεν θα τους χρησιμεύσει πουθενά, αφού οι γνώσεις είναι σκόρπιες και ασύνδετες μεταξύ τους, θεωρητικές και ξεκομμένες από την καθημερινή πραγματικότητα. Και ποιος είναι τελικά ο σκοπός της εκπαίδευσης για τους σπουδαστές; Μα ασφαλώς οι εξετάσεις, το δίπλωμα. Τα Ανώτατα και Αανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα δεν αποτελούν για τους σπουδαστές και δικαίως, χώρους καλλιέργειας και παραγωγής γνώσης και επιστήμης, αλλά απλά χώρους «κοινωνικής διαλογής», όπου θα επιλεγούν εκείνοι που θα συμμετάσχουν στις κοινωνικές διαδικασίες, υπό όρους ευνοϊκότερους από όλους τους άλλους πολίτες.

3. Ένα άλλο αρνητικό στοιχείο της Ανώτατης Εκπαίδευσης είναι ο εκμηδενισμός της συλλογικής δράσης και του ομαδικού ενθουσιασμού. Οι μέθοδοι εκπαίδευσης στηρίζονται πάνω σε ένα πνεύμα στενού ατομικού ανταγωνισμού, που καλλιεργεί μια μέτριας ποιότητας «καπατσοσύνη», που χαρακτηρίζει τον μέσο νεοέλληνα. Οι σπουδαστές θα ήθελαν πολύ ν' ασκούνται συλλογικά πάνω στην επιστήμη με χαρά και ελευθερία. Οι ισχυρές όμως ανάγκες της κοινωνικής επιλογής που τους επιβάλλονται, τους το απαγορεύουν αυστηρά. Είναι λυπηρό, αλλά η καταδυνάστευση είναι πιο ισχυρή από τον ενθουσιασμό.

Το πρόβλημα όμως είναι, τώρα τι κάνουμε; Δυστυχώς ένα μας μένει, όλοι μαζί να παλέψουμε προκειμένου ν' απελευθερώσουμε την πρωτοβουλία όλων στον τομέα της επιστημονικής γνώσης και της εκπαίδευσης. Την πρωτοβουλία που συνθλίβεται, όταν δεν απαγορεύεται, από τους μαθητευόμενους μάγους του στρεβλά αναπτυσσόμενου κοινωνικού και πανεπιστημιακού συστήματος.